

Bệnh "Sờ Voi"

Hoài Nam

Ngược với những người bị chi phối bởi hội chứng đám đông: nghe theo, nói theo, làm theo đám đông; lại có những người chỉ tin vào mình, sống theo ý mình, cho mình luôn luôn đúng. Họ như mắc bệnh "sờ voi" của những anh thầy bói mù năm xưa: nghĩ con voi là cái quạt (khi sờ tai), là cái cột nhà (khi sờ chân), là cái ống nước (khi sờ vòi), là cái chổi cùn (khi sờ đuôi); rồi múa gậy huênh hoang: con voi là như thế! "sự thật" là... như thế!

Trong cuộc đời, mỗi người có quyền suy nghĩ và hành động bằng trí óc và con tim của mình, nhưng trước bao vấn đề của con người và xã hội, chúng ta không phải lúc nào cũng luôn khách quan, cộng thêm sự hiểu biết hữu hạn và lòng tự ái nếu có, chúng ta dễ đi vào mê lộ (labirynthe) sai lầm mà vẫn cứ tưởng mình là đúng, dẫn tới thái độ coi thường người khác, tự cao tự đại, độc hành độc đoán, làm đổ vỡ tương quan, gây thiệt hại cho anh em và cho chính bản thân mình.

Con người thật bé nhỏ khi đứng trước chân lý và không bao giờ nắm trọn, hiểu trọn chân lý. Biết đâu chúng ta như những người "sờ voi", mỗi người chỉ thấy một phần mà lại tưởng là cái toàn thể? Vì thế, không nhất thiết là tôi đúng thì bạn phải sai, biết đâu chừng cả hai chúng ta cùng đúng? Mỗi người, ở một góc nhìn khác nhau, với những suy nghĩ khác nhau, đã thấy những khía cạnh khác nhau của vấn đề. Trong cuộc sống, chúng ta có quyền bảo vệ ý kiến của mình, nhưng cũng phải tôn trọng ý kiến của người khác; với quan niệm này, bạn sẽ nhìn và đánh giá sự việc lẫn con người với thái độ khoan dung và công bằng hơn. Một vết mực lem trên tờ giấy trắng ư? Chúng ta vẫn còn khoảng trống để viết những câu văn tuyệt diệu hoặc vẽ những bức tranh xuất sắc cho đời. Một sai lầm, một khuyết điểm của người mình không thích ư? Bên cạnh đó còn bao ưu điểm mà tôi đã thấy qua và còn chưa thấy hết, có thể biến anh ta thành bạn tốt của tôi. Đừng buồn khi thấy hoa hồng có gai, mà hãy vui khi thấy giữa những ngọn gai còn có đoá hồng xinh đẹp. Hãy tin rằng bên trên đám mây đen còn có ánh mặt trời. Hãy khiêm tốn tự hỏi mình: trước sự hiểu biết mênh mông được tích tụ qua bao đời của nhân loại, chúng ta biết được bao nhiêu? Rồi liệu những điều chúng ta biết có hoàn toàn chính xác không? Biết rằng mình "không biết", đó là nền tảng của tri thức đẩy bạn ạ.

Trở lại với những người "sờ voi", có lẽ họ sẽ biết được con voi khi ngồi lại vui vẻ bàn tán với nhau, hơn là chủ quan tin tưởng vào mình rồi hung hăng tranh cãi. Trong mọi chuyện, hãy tự đặt mình vào vị trí người khác và nói bằng ngôn ngữ của họ; có lẽ chúng ta sẽ hiểu nhau và dễ giải quyết vấn đề hơn là lúc nói bằng ngôn ngữ chủ quan, đầy định kiến của mình. Còn nếu nhớ ra bạn là người sai lầm? Hãy mau chân thành nhận lỗi. Chúng ta đừng tưởng những người nhận lỗi là yếu hèn, nhu nhược; chỉ những người mạnh mới dám nhận mình sai, còn kẻ yếu thì phủ tay lánh né hoặc đổ lỗi cho người khác lâu rồi. Một danh nhân xưa đã nói: "Ở đời đừng sợ sai, chỉ sợ mình không biết sai mà sửa", có như vậy bạn mới tiến xa, nhờ những khiếm khuyết ta mới nên hoàn hảo, nhờ những sai lầm ta mới có can đảm trở thành người trung thực. Các bạn tuy là những người cởi mở, nhưng thật không dễ khi phải nhận những sai lầm của mình, điều này đòi hỏi nhiều can đảm và khiêm tốn. Và khi những người khác thấy được hai đức tính quý báu này nơi bạn, họ sẽ dễ dàng nói với bạn: đây là điều sai phải tránh, đây là việc đúng để làm. Có thể bạn sẽ bị "quê" một lúc nhưng lại được kính trọng về sau, còn hơn là bị "mất mặt lâu dài", nhờ đó bạn sẽ trở thành người đúng đắn, sống hợp lý hơn. Còn về dư luận, chúng ta không bị bó buộc phải theo ý kiến của mọi người, nhưng hãy cố gắng lắng nghe từ mọi phía, nhất là những lời phê bình khách quan, xây dựng, rồi phân biệt đúng sai mà hành động. Cuộc sống sẽ tạo cơ hội cho những người biết lắng nghe, đừng bỏ lỡ dịp may để hiểu biết thêm về cuộc sống, về người khác, về chính bản thân mình nhờ tiếng nói dư luận. Dư luận có lúc mù quáng nhưng cũng có lúc sáng suốt, có những lời chê đúng và cũng có những tiếng khen sai; điều cần thiết là phải để tai nghe với tâm hồn trong sáng và trí óc minh mẫn.

Nếu cứ bất chấp cái nhìn của người khác mà lúc nào cũng chỉ tin vào mình, biết đâu chúng ta lại là những "kẻ mù sờ voi", là những kẻ kiêu hãnh đáng thương giữa cuộc đời. Trong màn đêm hay giữa thanh thiên bạch nhật, con người sống có lập trường đồng thời tôn trọng người khác, sẽ luôn luôn là những người sáng suốt, trung thực, tạo dựng cho mình và cho đời một lẽ sống với ý nghĩa trọn vẹn đích thực của kiếp người.

Hoài Nam